Рівненський державний гуманітарний університет
Інститут/факультет психолого-природничий
Кафедра біології, здоров'я людини та фізичної терапії
Силабус

Назва дисципліни/ освітнього компонента	**Біоетика та біологічна безпека**
Освітня програма	**Освітня програма «Біологія»**
Компонент освітньої програми	**Обов язкова**
Загальна кількість кредитів та кількість годин для вивчення дисципліни	**4 кредити/120 годин**
Вид підсумкового контролю	**екзамен**
Мова викладання	**Українська**
Викладач	**Куцоконь Лілія Павлівна, старший викладач кафедри біологі,ї здоров'я людини та фізичної терапії**
CV викладача на сайті кафедри, в соцмережі	
E-mail викладача:	**kutsokonlilia@gmail.com**
Консультації	

Мета та завдання навчальної дисципліни

Біоетика як транскультурний феномен, сукупність подій, фактів, яки дають обґрунтовані уявлення про головні тенденції становлення біоетики, її антропологічних та екологічних аспектів. Основна увага приділяється вивченню раціонально-гносеологічних та екзистенціальних аспектів біоетичного змісту. Під час вивчення дисципліни у студентів формується система знань про сучасне розуміння феномену біоетики, специфіку і етапи історичного розуміння біоетики в західній і вітчизняній традиції, створити основу для виховання у студентів людської гідності у відповідності ї їх ставленням до живого.

Мета: Ознайомлення здобувачів вищої освіти із наявними біоетичними концепціями, які розкривають особливості змін парадигмального характеру в сучасній біології і взагалі в постнекласичній науці.

Основними завданнями вивчення дисципліни «**Біоетика та біологічна безпека** » є історично аналізувати основні етапи розвитку уявлень про живе, досліджувати зміни ставлення до "живого світу", формування вміння студентів застосовувати набуті знання при аналізі світоглядно-методологічних проблем

сучасного природознавства, формувати та обґрунтовувати власну позицію щодо актуальних проблем сьогодення.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати: основний зміст усіх розділів програми, основні етапи розвитку біоетики, їх причинно-наслідковий контекст, орієнтуватися в перебігу явищ і процесів біоетики на світовому рівні та на вітчизняних теренах.

вміти: застосовувати набуті знання при аналізі світоглядно-методологічних проблем сучасного природознавства, формувати та обґрунтовувати власну позицію щодо актуальних проблем сьогодення, застосовувати моральні, етичні та фахові норми в професійній життєдіяльності;

Набути соціальних навичок (soft-skills): (відповідно до загальних компетентностей)

- здатність навчатися протягом усього життя;
- вміння влагоджувати конфлікти, працювати в команді;
- здатність логічно і системно мислити;
- креативність;

адаптивність

Очікувані результати навчання (базуються на результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою, та деталізуються)

Компетентності

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК03. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК04. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

Спеціальні (предметні) компетентності (ПК)

СК01. Здатність користуватися новітніми досягненнями біології, необхідними для професійної, дослідницької та/або інноваційної діяльності.

СК04. Здатність аналізувати і узагальнювати результати досліджень різних рівнів організації живого, біологічних явищ і процесів.

СК07. Здатність діагностувати стан біологічних систем за результатами дослідження організмів різних рівнів організації

Програмні результати (ПРН)

ПРН5. Аналізувати та оцінювати вплив досягнень біології на розвиток суспільства.

ПРН8. Застосовувати під час проведення досліджень знання особливостей розвитку сучасної біологічної науки, основні методологічні принципи наукового дослідження, методологічний і методичний інструментарій проведення наукових досліджень за спеціалізацією.

ПРН12. Використовувати інноваційні підходи для розв'язання складних задач біології за невизначених умов і вимог.
ПРН13. Дотримуватися основних правил біологічної етики, біобезпеки, біозахисту, оцінювати ризики застосування новітніх біологічних, біотехнологічних і медико-біологічних методів та технологій, визначати потенційно небезпечні організми чи виробничі процеси, що можуть створювати загрозу виникнення надзвичайних ситуацій.

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Біоетика як транскультурний феномен.

Тема 1 Сучасна біоетика і її предмет.

Життя і смерть як вічна тема духовної культури людства. Історико-філософські традиції розуміння живого. Особливі ракурси біоетичної проблематики – безсвідоме живе (декортиційований пацієнт). Проблема «живого» в біоетиці.

Виміри «людського» в біоетичній площині. Роль концепцій експериментального природознавства в спробі пояснення «біологічного» в людині (Ч.Ломброзо, Ф.Гальтон). Раціональний та екзистенціальний виміри біоетики. Вплив раціоналізму в XVII – XVIII ст. на науково-філософське розуміння живого.

Розуміння просторово-часової розмірності феномену життя. Біоетика в наукових контекстах сучасності (постнекласика). Постнекласичні наукові ідеали і цінності. Проблеми сучасної філософії моралі як підґрунтя загальної біоетики. Розуміння права людини на автономію і на життя (історична ретроспектива поглядів).

Етика захисту тварин: проблеми вівісекції. Основи екологічної етики: традиція одухотворення природи і любов до живого в етико-філософській думці (Сковорода, Юркевич, Достоєвський, Толстой, Соловйов, Вернадський).

Тема 2. Проблемне поле сучасної біомедицини як біотична предметність. Сучасне розуміння базисних закономірностей життєдіяльності людини: життя, смерть, репродукція. Історичні ракурси розвитку біомедицини. Розуміння класичної біоетики як нової наукової дисципліни (В.Р.Поттер).

Зміна розуміння природи людини: вплив на трансформацію сучасної медицини і на зміну структур охорони здоров'я. Етичні визначення і принципи в біоетиці. Світоглядні пріоритети в дослідженні «живого» (постнекласичний етап).

Практичний вимір реальності проблеми життя-смерть. Паталогічні феномени як підґрунтя дослідження принципу розгортання життя.

Етика благоговіння перед життям (А.Швейцер) як етична основа сучасної біоетики. Історичне значення кантівської етики для розуміння біоетичних проблем: уявлення про мораль в класичній європейській етиці, кантівська версія абсолютної моралі, відношення до морального абсолютизму в XIX і XX ст.

Змістовий модуль 2..Історичні аспекти формування медицини як науки про людину і її здоров'я.

Тема 3. Історичні етапи формування медичної етики. Аксіологічний вимір лікарської діяльності. Теоретичні підґрунтя аксіології медицини. Ціннісний зміст понять: людина, здоров'я, сучасне медичне пізнання, цінності сучасного лікаря. Біоетика як презентація аксіологічного статусу сучасної медицини. Формування аксіологічної свідомості людини. Аксіологічні поняття медицини.

Системно-інтегративна цілісність здоров'я людини як об'єкта науково-медичного дослідження. Ціннісний зміст поняття «здоров'я людини». Наукові оцінки феномену болю як галузі медичного знання і його аксіологічний зміст.

Аксіологічні принципи лікарської деонтології. Етичні проблеми трансплантології. Аналіз програми досвідного розвитку сучасної медицини. Аксіологічні аспекти української культури в традиціях української медицина.

Ж.-Ж.Руссо, «теорія справедливості» Дж.Ролса, чинники «відкритого майбутнього» в концепції Г.Йонаса.

Тема 4. Регламентація занять медициною і лікарська етика.

Ракурси етико-правових взаємин лікаря і пацієнта. Основи медичної етики: систематизація загально-етичних положень, клятва Гіппократа. Розуміння моделі системи охорони здоров'я в біоетиці. Характеристика моделей медичної етики: патерналістська, технічна, колегіальна, контрактна.

Загальні правові та етичні норми медичної діяльності: регламентація медичної діяльності в Стародавньому Єгипті, стандартизація медицини в Стародавньому Вавилоні, суспільний контроль медичної справи в Стародавній Греції, розвиток науково-медичних ідей в стародавній Італії, регламентація обов'язків лікаря, стандарти професійних правопорушень в Римський Імперії.

Осмислення філософсько-медичних напрацювань Великої арабської цивілізації як джерело греко-римського медичного спадку. Особливості філософсько-наукового розуміння медицини ранньої християнської доби. Статус натуралістичної медицини в Середні віки і розуміння природи людини. Загальні підходи до медичної діяльності в Стародавній Русі. Визначення ролі лікаря як приватного підприємця в епоху раннього капіталізму.

Змістовий модуль 3..Історичні ракурси генетико-дослідницьких програм.

Тема 5. Філософсько-науковий вимір генетичного дослідження. Генетика як міждисциплінарна галузь дослідження

Антропогенетика і євгеніка: ґенеза євгенічного руху в США, скандинавський євгенічний досвід. Ґенеза псевдонаукової євгеніки. Ідейно-доктринальний рівень соціобіології і мічурінської генетики. Розвиток генно-інженерних технологій (розуміння генетичного фундаменту «природи людини»). Особливості сучасного розуміння цілісності «живого» (проект «Геном людини»).

Тема 6. Поняття про біологічну безпеку (біобезпеку). Законодавчі аспекти та наукові основи біобезпеки у світі та в Україні. Біоетичні аспекти та біобезпека впливу навколишнього середовища на людину.

Тема 7. Сучасні біотехнології та проблеми забезпечення біобезпеки. Наукові основи державної системи біобезпеки при створенні, випробуванні, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів.

Тема 8. Біотероризм та проблеми біобезпеки. Заходи щодо захисту населення при ліквідації надзвичайних ситуацій та їх наслідків в осередках біологічного зараження.

Рекомендована література
1. Основна:

1. Закон України № 1103-V «Про державну систему біобезпеки при створенні, випробування, транспортуванні та використанні генетично модифікованих організмів». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1103-16
2. Кисельов М.М. Біологічна етика в системі практичної філософії // Практична філософія. — 2000. — №1. — с.166-174.
3. Ковальова О.М., Ащеулова Т.В., Іванченко С.В., Гончарь О.В Генетичномодифіковані організми: ризики, міфи та реальність / Матеріали конференції «Біоетика та біобезпека: мультидисциплінарні аспекти», Харків. – 2017.– С. 70-72.
4. Курило В. І. Забезпечення продовольчої безпеки як принцип державного управління аграрним сектором економіки // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 7. – С. 77-82
5. Лушпаєв С. О. Правове регулювання відносин із виробництва рослинницької продукції в аспекті продовольчої безпеки України // Підприємництво, господарство і право. – 2013. – № 10. – С. 69-72.
6. Положення про практику студентів вищих педагогічних навчальних закладів України / Проект. Київ, 2000. 47 с.
7. Постанова Кабміну України N114 від 18 лютого 2009 р «Про затвердження порядку державної реєстрації генетично модифікованих організмів, джерел

харчових продуктів, а також харчових продуктів, косметичних і лікарських 144 засобів, які утримують такі організми або отримані із їх використанням» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http: // zakon5.rada.gov.ua/laws/show/114-2009.
8. Тригуб А. Ю. До питання міжнародно-правового розуміння поняття продовольчої безпеки // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. – Серія "Право". – 2010. – Вип. 156. – С. 269-275.
9. Чешко В.Ф. Генетика, біоетика, політика: коеволюція культурно-психологічних парадигм сучасної цивілізації // Практична філософія. –2001. №3. – С. 44-71.

Допоміжна

2. Перова О.Є. Аксіологічні орієнтації постнекласичної біології//Практична філософія. - 2003.- №І. С.82-88.
8. Сидоренко Л.І.Світоглядно-методологічний аналіз біотехнології. - Методологічні проблеми інженерної діяльності. - Вінниця, 1994.

Інформаційні (Інтернет) ресурси

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс]: [Веб-сайт]. – Електронні дані. – Київ: НБУВ, 2013-2015. – Режим доступу: www.nbuv.gov.ua – Назва з екрана.
2. Електронний каталог Національної парламентської бібліотеки України [Електронний ресурс]: [політемат. база даних містить відом. про вітчизн. Та зарубіж. кн., брош., що надходять у фонд НПБ України]. – Електронні дані (803 438 записів). – Київ: Нац. парлам. б-ка України, 2002-2015. – Режим доступу: catalogue.nplu.org . – Назва з екрана.
3. Український інститут інтелектуальної власності [Електронний ресурс]: [Вебсайт]. – Електронні дані. – Київ: УІІВ, 2017. – Режим доступу: http://www.uipv.org – Назва з екрана.

Система оцінювання

Рівень знань здобувачів вищої освіти оцінюється відповідно до Положення про оцінювання знань та умінь здобувачів вищоі освіти Рівненського державного гуманітарного університету.Підсумкова загальна оцінка з навчальноі дисципліни є сумою оцінок(балів), одержаних за окремі оцінювальні форми навчаьноі діяльності: поточне та підсумкове оцінювання рівня засвоєння теоретичного матеріалу під час аудиторних занять та самостійної роботи (модульний контроль); оцінка(бали) за виконання лабораторних досліджень; оцінка(бали) за практичну діяльність під час

практик; оцінка за ІНДЗ; оцінка(бали) за курсову роботу; оцінка(бали) за участь у наукових конференціях, олімпіадах, підготовку наукових публікацій; оцінка(бали) за залік або екзамен

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищоі освіти під час вивчення дисципліни
Приклад оцінювання за видами діяльності

№з/п.	**Вид навчальноі діяльності Поточне тестування**	**Оціночні бали**	**Кількість балів**
Обов язкові			
Т1	**Виконаня завдань під час практичних завдань**	**5**	**5**
Т2	**Поточне тестування**	**5**	**5**
Модульний контроль		**5**	**5**
Т3	**Фронтальне опитування**	**4**	**4**
Т4	**Виконання завдань самостійноі роботи Поточне тестування**	**5**	**5**
Модульний контроль		**5**	**5**
Т5	**Виконання завдань під час практичних занять**	**4**	**4**
Т6	**Поточне тестування**	**4**	**4**
Т7	**Виконання завдань під час практичних занять тестування**	**4**	**4**
Т8	**Поточне тестування Виконання завдань під час**	**4**	**4**

	практичних занять		
Модульний контроль		**5**	**5**
ІНДЗ		**10**	**10**
Підсумковий тест(екзамен)		**40**	**40**
Сума балів		**100**	

Політика оцінювання

Політика щодо дедлайтів та перескладання. Завдання здобувачів вищоі освіти мають виконувати і здавати згідно до графіку освітнього процесу. Перескладання модулів, заліків, екзаменів відбувається у терміни ліквідаціі академічних заборгованостей, визначених кафедрами та деканатами.

Політика щодо академічноі доброчесності. Здобувач вищоі освіти під час виконання самостійноі та індивідуальноі роботи повинен дотримуватися політики доброчесності. У разі наявності плагіату в будь-яких видах робіт здобувача вищоі освіти, він отримує незадовільну оцінку і повинен повторно виконати завдання, які передбачені у силабусі.

Силабус розроблено на основі робочоі програми навчальноі дисципліни

«**Біоетика та біологічна безпека** »

Протокол від “26”_серпня__2024_ року № 8_